

overhovedet oplysende Efterretning. Num. vil, som Exempel herpaa, og paa det, som lader sig endnu bringe ud af gamle Tingbøger og Raadstuepapirer, naar de falde i kyndige Hænder, nævne den i flere Henseender, saavel for Sædernes, som for Retspleiens Historie, meget interessante Beretning (S. 16—28) om den rige Borger og Raadmand Anders Sørensen, som den 1. Mai 1598 i Biskop P. Hegelunds Huus fandt sin Død, ved et Drab af Waade, for en drucken Herredsfogeds Haand, der endog var en gammel Ven og Duusbroder af Raadmanden. Denne Begivenhed, der medførte en i 5 Aar varende Retsstrid, har for Ribe Skole den Mærkelighed, at Drabet gav Anledning til et Legat paa „100 gode Daler“ som endnu tilhører Skolens Stipendiefond; og at den Dræbte i sin Ungdom, paa en Tid da han, som det synes, i sit 22de Aar endnu gik i Latinskolen, selv havde begaaet et Waadedrab paa en anden Ungerøvend, for hvilket han slap med en Mandebod af „27 gode Daler.“ Ikke mindre mærkelig er den til Slutning meddeelte Efterretning om Familiens og Anders Sørensens fire efterladte Sønners Skiebne; da den viser „hvormeget Slagsmaal, Saar og Drab den Tid hørte til Dagens Orden.“

h.

-
5. Om Carl Danske, Greve af Flandern; af Dr. C. F. Wegener, Lector i Historie og Statistik ved Sorøe Academie. Kbh. 1839. 120. p. 4to.

Det er unegteligen ikke uden Interesse for Danmarks Historie, om endog uden al egentlig Forbindelse med denne, at see en dansk Kongesøn i det 12te Aarhundrede sættes paa den flanderste Greve throne, og at han, der var en Søn af den Konge, der i vort Fædreland leed Martyr døden, Knud den Hellige, ved sin Charakter og Handlemaade fik et Endeligt, der næsten i Et og Alt lignede Faderens. Carl, der hyppigen af Samtidige, benævnes „den Danske“ (Carolus Danus), og som selv i det flanderste Grevesegl (maaskee ikke uden Hensyn til en Arvefordring paa den danske Krone) kaldte sig „Dane kongens Søn“

(Filius regis Daciæ) er ogsaa altid af vore Historieffrivere bleven anseet som henhørende til vort Fædrelands mærkværdige Mænd. Hans Liv og Levnet er saaledes allerede for over 300 Aar siden (i Følge Lyschanders Beretning) beskrevet af Christiern Pedersen;*) Hvitfeld tilføiede Carls Levnet af en ubekendt Forfatter sin Udgave af *Ulnoth*; Meursius udgav det paa ny i sin danske Historie (1631), og Gram optog det i sin Udg. af Meursius; men i Særdeleshed har Langebek stienket Carls Historie megen Opmærksomhed, og samlet Gualters og Galberts samtidige Mindekrifter, eller egentlig Martyrhistorier, over Grev Carl af Flandern, tilligemed de Brudstykker, som findes hos andre Kronikeffrivere, i 4de Bind af *Scr. Rer. Dan.*, hvor de indtage en større Plads, end deres for Historien lidet betydende Indhold egentlig berettiger dem til. Bedre Materialier til Carls Historie maa søges, deels i store almindelige historiske Kildesamlinger, hvor Stoffet dog som oftest ikke er rensket fra de digtede Tilføielser, der i Almindelighed ere uadstillelige fra en Martyrs Liv og Levnet; deels i nyere Samlinger til Belgiens og Flanderns Historie, og hos ældre og nyere Forfattere af denne Historie. Af særegne nyere Skrifter over Carls Historie kender vor Forf. kun eet (*Histoire du regne de Charles le Bon*, par Delpierre & Perneel. Bruxelles 1831) hvilket Warnkönig (i sin ypperlige „*Flandernsche Staats- und Rechts-Geschichte*“ I. S. 136) dog kun giver en maadelig Berømmelse.

Det er saaledes et virkeligt Savn i den flanderste Historie, Hr. Professor Wegener har foretaget sig at udfylde; og hans i Form af et academisk Program udgivne Monographie over Grev Carl, opfylder sin Hensigt saa fuldkomment, som man vel kan vente sig af en Forfatter, der maa skrive, fiernet fra det vedkommende Lands Archiver og Bogsamlinger. Heldigvis er dette Savn ved en historisk Gienstand, som denne, hvortil saa eller ingen nye eller ukendte Kilder ville være at opdage, mindre føleligt. Den scrupuleuse Nøiagtighed og Grundighed, hvormed Forf. har benyttet alle ham tilgængelige Materialier, (og neppe ere de savnede af stor Betydning) den

*) Jvf. Westphalen Monum. III. p. 451. Suhms D. S. V. S. 314.

omhyggelige, til de mindste Omstændigheder udstrakte Kritik, hvor- med de ere bearbejdede, og den correcte historiske Fremstilling, ville sikkre dette Skrift en hæderlig Plads i den nederlandske Historie. Om Forf. endog undertiden har fordybet sig i Gienstandene med en noget minuticus Omstændelighed, som den naturlige Deeltagelse for Skriftets Helt let forklarer: saa kan en saadan snarest være paa sit Sted i en Biographie, som denne, hvor Stoffet til Grev Carls Levnet egentlig første Gang er optaget i en fuldstændig Fremstilling. Interessens for denne kan ikke hos danske Læsere være national, da den danske Kongesøn aldrig kom i nogen Forbindelse med sit Fædreland; men det vil dog altid findes mærkeligt, at gienkiende i Sønnens Charakter saamange Træk af Faderens, og saamangen Liighed i Knud den Helliges og Grev Carls Sind og Handlemaade; hvorfor det tilsidst endog kunde see ud, som om Sønnen, med en vis svagelig Pietet, om ikke just søgte, dog heller ikke flyede den Martyrdød, han modtog paa samme Maade, som Faderen.

Et Skrift, der udkommer paa den Maade, som dette, vil, om end nok saa fortrinligt, ikke undgaae den Skiebne, at finde en meget indskrænket Kreds af Læsere. Forf. har dog, uagtet Skriftets Lærdom, ikke blot bestemt sin „historiske Fortælling“ om Carl den Danske for en saadan snever videnskabelig Kreds; men har i Behandling og Foredrag taget Hensyn til et større Publicum. Vi troe at kunne bidrage til, deels at gjøre dette bekiendt med Indholdet, deels at vække Lysten hos Flere til at søge Bekiendtskab med Skriftet selv, i det vi her meddele et sammentrængt Uddrag af Grev Carls Levnet.

Kong Knud den Ade af Danmark ægtebe, formodentlig tildeels af politiske Grunde, Edele, en Datter af Grev Robert den Første af Flandern (med Tilnavn Friseren). Hun kom til Danmark uidentvial i Aaret 1083, og fødte det følgende Aar den Søn, der fik Navnet Carl. Da Knud fandt Martyrdøden i St. Albani Kirke i Ddense 1086, efterkom Edele ikke strax den Befaling, han ved den sidste Sammenkomst med hende i Slesvig havde givet hende, at forlade Danmark med sin unge Søn, og begive sig til sin Fader i Flandern. Hun forsøgte først at føre Knuds Liig med sig til Gent, hvilket et

Zertegn dog holdt hende fra. Derpaa drog hun med sin Søn til Flandern; men efterlod to Døttre, Inger og Cecilie, i Danmark.

I Brügge, og maaskee paa Gaarden Binnevale, der ofte var de flanderfke Grevers Residents, nød Carl sin tidligste Opdragelse under sin Moders og Morfaders Dine, og efter Grev Robert Frisers Død 1093, forblev han hos dennes Søn og Efterfølger, sin Morbroder, Robert den Ingre. Denne var af en kristelig og ridderlig Tænkemaade, som vel ikke har været uden Indflydelse paa den unge Kongesøn. Det var paa den Tid, da Europas Riddere skarevis i det første Kors-tog droge til Jerusalem, og Robert tilligemed de Ypperste af den flanderfke Adal tog Korset. Blandt dem nævnes den unge Carl den Danske, dengang endnu et Barn paa tolv Aar. Dog mangle paalidelige historiske Vidnesbyrd til at bekræfte hans Deeltagelse, og Forf. antager, at Carl ikke har været med, skiondt det ikke var usædvanligt, at ogsaa Børn droge med i den hellige Kamp. Hans Morbroders Færd i det hellige Land maatte i det mindste vække den unge Kongesøns Lyst til ridderlige Bedrifter; saa meget mere, da Ridderdrenge netop da skulde være Riddersvend, og Fortællingerne om Flandernes og deres Grevers Deeltagelse og Baabenbedrifter paa Korstogget horte til Dagens Emne i Flandern. 1099 vendte Robert tilbage, og blev modtaget med Ære og Glæde af sit Folk. Fra denne Tid see vi Carl fremtræde selvstændigt. Han gjorde to Aar efter en Reise til Tydskland, rimeligvis i Anledning af de Stridigheder, der fandt Sted imellem Grev Robert og Keiseren, om det saakaldte Rigsflandern og i Anledning af Greven af Lowens Forlehning med Hertugdømmet Lothringen. Den 1ste November 1101 undertegnede han i Paderborn et af Biskop Henrik udstedet Brev; og Forf. antager, at han fulgte med et flanderf Gesandtskab, som enten opholdt sig i flere Aar i Tydskland eller oftere afgik dertil. Paa denne Tid (maaskee 1105) modtog han Ridderslaget; altsaa i sit 21de Aar. Gudsfrøgt og Tapperhed vare Hovedtrækkene i Riddersens Charakter, og Kampen mod de Bantroende var Prøvestenen for begge. Carl, der mindedes sin Morbroders Bedrifter,

og hvis Charakter ved Mindet om hans Faders Martyrdom tidlig havde faaet et Præg af Fromhed og Gudhengivenhed, higeede efter at deeltage i et Korstog. Hans gamle Biografer berette, hvorledes han efter mange Farer og Besværligheder naaede den hellige Stad, deeltog i Krigen mod de Bantroe, og efterat have forrettet sin Andagt ved den hellige Grav, vendte tilbage. Dette Tog maa i det seneste have været fuldendt i Aaret 1111, Roberts Dedsaar; thi Carls Hjemkomst indtraf inden hans Død. Carls Navn forekommer vel ikke i andre samtidige Beretninger om Korstogene; men Forf. mener, at det rimeligviis har været Kong Balduin den Førstes Erobringstrug mod de fatemidiske Sæsteder paa den syriske Kyst, hvori Carl deeltog, og at han efter Sidons Erobring er vendt tilbage. Ved sin Hjemkomst traf han sin Morbroder indviklet i en Krig med England, der var opstaaet ved dennes Forhold til den franske Konge i Anledning af Normandiet. I Slaget ved Meaux (1111) fik Robert sit Banesaar, og efterlod sit skionne Grevskab til sin eneste efterladte Søn med Clementia af Burgund, Balduin den Syvende (eller Hopkin o: med Dren.)

Denne Begivenhed blev af største Indflydelse paa Carls Skiebne; thi Balduin var vel tapper og krigerisk, men ligegyldig for Rigets indre Bestyrelse, og som en Ungling paa 18 Aar uden Erfarenhed eller Myndighed. Carl stod derimod i Manddomskraftens bedste Aar og var prøvet i ridderlig Færd. Hans Slægtskab og hans Venkab med Balduin gav ham Anseelse af dennes Medregent; thi medens den krigeriske Fyrste var fraværende under sine mange Fælder, bestyrede Carl Fyrstendømmet, og bidrog ikke lidet til at give Balduin den Hæder og Anseelse, som han nød hos Naboerne. I Landefredens høitidelige Forkyndelse, hvormed Grev Balduin begyndte sin Regiering, synes man at kiende den Aand, som Carl senere med saa megen Kraft lagde for Dagen. Men de Store vare misfornøiede med denne Landefred; og i Særdeleshed mishaagede den de urolige Vasaller i det Morinske Territorium. Grev Hugo af St. Pol ødelagde ved Plyndringer de tilgrændsende Egne af Flandern. I denne Fæide, der maaskee var overdraget Carl at føre, mistede Grev Hugo en af sine Besiddelser,

Borgen Encre, hvilken Balduin skienkede eller forlehnedes til Carl i Aaret 1115, og paadrog ham derved Grevens uforsonlige Fiendskab. Desuden maatte en saadan Dphsielse skaffe ham mange Misundere, dels som een, der paa en vis Maade var Fremmed, og dels fordi han var hævet paa en anden Basals Beskøftning. Det er derfor forklarligt, at han søgte at skaffe sig trofaste og mægtige Venner. Ved Balduins Mægling kom et Ægtekab istand imellem ham og den unge Margrethe af Clermont, en Søster til Grev Rudolf af Bermanvois. Hendes Halbroder Simon ophøiedes ikke længe efter til Biskop i Noyon, hvis Understøttelse altsaa ogsaa kunde være af Betydning. Paa samme Tid kom Carl i Besiddelse af Grevskabet Amiens. Historiefriverne ere ikke enige i Beretningen om, hvorledes dette stecte. Forf. antager (S. 25. 26) at da den røveriske Thomas af Coucy, der beherskede Grevskabet, havde brudt Landefreden, har den franske Kong Ludvig (omtr. 1115) overdraget Greveværdigheden over Amiens til Carl, som allerede var Herre af Encre.

Balduin var uden Haab om at efterlade sig Livsarvinger, og Folket, men især Geistligheden, opfordrede ham derfor til at vælge en Efterfølger. Det var den sidstnævnte Stand, der henlede Balget paa Carl den Danske; et Valg, som Balduin ogsaa selv ønskede. Naar denne vigtige Sag er afgjort, vides ikke; men allerede to til tre Aar før Balduins Død finder man et af Carl underskrevet og bekræftet Diplom, hvori han udtrykkelig kalder sig Balduins Frænde og Efterfølger (consanguineus & successor.) I en kort derpaa følgende fornyet Krig i Normandiet blev Balduin saaret, og endte sit Liv efter et langvarigt Sygeleie, den 17de Juli 1119. Kort tilforn fremstillede han atter Carl for de forsamlede flanderse Store, og lod ham ifølge sin tidligere Anordning, modtage deres formelige Hylдинг som Flanderns Greve.

Carls Regieringstid indtræffer fra 1119 til 1127. Balduin af Flandern var neppe død, før Carls Misundere og Fiender søgte med Vaabenmagt at fratage ham hans lovlige Arv. Hans Ægtekab var barnløst, og kunde derfor neppe sikkre ham den kraftige Understøttelse, hvorpaa det syntes at

være beregnet; desuden betragtedes han, efter Balduins Død, end mere som Fremmed; i Spidsen for hans Fiender fremtraadte, foruden den ovennævnte flanderste Basal, Grev Hugo de St. Pol, Balduins Moder, Enkegrevinde Clementia, en Dame af kraftfuld og herstefyg Charakter, som det nagede, at hendes Slægt, efterat hun havde mistet sine tre Sønner, skulde være udelukket fra den rige flanderste Arv. Hun søgte at bringe den eneste mandlige Descendent af Robert Frisers Blod paa Thronen, Borggreve Wilhelm af Ypern, en Søn af Grev Robert Jerusalemfarers Broder Philip, gift med en nær Slægtning af Clementia, men selv avlet i ulige Ægteskab, og derfor anseet uberettiget til arveligt Krav efter sin Fader. Clementia erklærede sig imod sin Søn Grev Balduins Testament, og bestyrkede sit Parti ved selv at ægte eller forlove sig med den mægtige Nabosyrste, Hertug Godfred af Loewen. Hun forbandt sig desuden med Grev Balduin den 3die af Hennegau og med den urolige og frigerste Thomas af Coucy, der længe havde været en Plage for Flanderns Grændser; ja hun vidste endogsaa at vinde Kong Ludvig af Frankerige, Flanderns Overkejsers herre. Flere af de store Morinske Vasaller, der vare misfornøiede med Landfreden, stødte til Hugo af St. Pol, og saaledes reiste der sig et mægtigt Parti imod Carl. Han havde derimod sin kraftigste Støtte i Geistligheden, og paa Landdagen i St. Omer erklærede de flanderste Baroner sig for ham. Folket greb villigt til Vaaben, og i Spidsen for en Hær af den flanderste Ungdom drog Carl i Marken imod sine Fiender. Efter en kort Feide maatte Clementia tilkiøbe sig Freden ved at aftræde ham fire af de til hendes Enkesæde henlagte Herstaber; men forresten erindrede han sig med en Edelmødighed, som Clementia ikke synes at have giengieldt, at hun var hans afdøde Belgierers, Grev Balduins, Moder. Haardere gif han derimod frem imod de urolige Vasaller: han erobrede St. Pol og nedrev Borgens Mure lige til Grunden; han hærjede Boulogne med Ild og Sværd; forjog Grev Walter fra Hasbin, overvandt Fogeden Eustatius i Teruanne, og sløifede hans Borg. Wilhelm af Ypern, der kun synes at have været et Bærtsøi i de Andres Hænder, faldt tilføie.

Var Geistligheden en trofast Støtte for Grev Carl, saa viste han sig ogsaa taknemmelig mod denne Stand og benyttede troligen sin hele Magt til at høve og belønne den. Skiondt Landsherre, underkastede han sig, ogsaa heri ganske liig sin Fader, med en Undersaats Ydmyghed enhver Dadel og Tilretteviisning af Prælater og Munk, saavel hvad hans private Liv, som hans Regiering angik. Hele sin daglige Syssel indrettede han efter Kirkens Fordringer; ja, han udbad sig endog selv Præsternes straffende Dom, og bad til Gud, at deres Død maatte frugte paa ham. Hans første Dagværk var at uddele Almisse. Barfodet bragte han sin Gave til Enhver; med egen Haand uddeelte han dem; ja kyssede dertil Modtagerens Hænder. Han deelte endog sin egen Spise og sine Klæder med de Ulykkelige. I Slutningen af hans Regiering, da hans Gudsfrygtighed og Fromhed end mere tiltog, opklædte han hver Dag fem Fattige. Ved Messetiden gik han andægtig og som oftest alene til Kirken, kastede sig for Alteret, og lagde tretten Penge paa sin Bonnebog til de Fattige, der under Bonnen nærmede sig ham; sin Andagt gjorde han derpaa med høj Stemme, i det han læste og sang de syv Penitentspsalmer og femten Gradualer. I sin Sal bespiste han tretten Fattige med de samme Retter, som Landets tilstedeværende Store nød, og om Aftenen holdt han sin Andagt med tre Munk, alle Doctorer i den hellige Skrift, som daglig maatte forklare ham et Capitel af Bibelen. Saaledes anvendtes en stor Deel af Dagen til fromme Øvelser; den Deel, som levedes til Fyrstens Regieringsarbejder, synes at have været den ringere; og i disse fyrstelige Forretninger indtog Omsorgen for Kirkens Tilvært den første Plads. Lovbestemmelser i Kirkens Aand, kirkelige Stiftelser og Sager, synes at have været ham den vigtigste og kæreste Syssel. Han udgav Love imod Sværgeren ved Guds eller Helgenes Navn, imod Spaadomme, Besværgelser, Retro-mantie og a. d. Løderne, der besværgedes for Alger, bleve forviste: en efter den Tids Begreber Gud velbehagelig Handling mod Korsets Fiender. Geistlige Stiftelser, Kirker og Klostre forøgedes end mere. Alt dette, siger hans Biograf Gualterus, gjorde han efter sin hellige Faders Exempel.

Som Dommer, fortælles der, afgjorde han altid først de kirkelige Sager, for at Klerkerne ikke skulde afholdes fra deres Bedetimer. Hvorledes, og med hvilken Gunst for Geistligheden han dømte, deri have vi i en Beretning af et samtidsdig Bidne følgende Exempel: Abbeden af St. Bertin undskyldte sin Fraværelse fra Klosteret, da Carl irrettesatte ham derfor, med den Nødvendighed at maatte klage over en Ridder, der havde berøvet ham en Grund, hvoraf Klosteret i over 60 Aar havde været i Besiddelse. Carl lod da Ridderen kalde, og skiondt denne tilbød sig at bevise, at Klosteret med Urette havde besiddet den omtvistede Eiendom, saa afgjorde Grevnen dog Sagen kort og godt, i det han sagde til Ridderen: „Ligesom Ederes Fader har tiet, saaledes skal I ogsaa tie; thi jeg sværger ved Grev Balduins Siæl, at dersom jeg hører nogen Klage, da skal jeg handle med Eder ikke anderledes, end han handlede med den, som han i Brügge lod kaste i en kogende Kiedel!“ Ridderen maatte give efter, udsone sig med Klosteret, og lade det beholde den omtvistede Grund. Følgen af denne Hengivenhed for Kirken, er let at slutte sig til. De geistlige Stribenter fra hine og senere Tider tildele ham rigelig Roes og Hædersnavne som Kirkens Beskytter. Den Gode kalde Alle ham; desuden Kirkens Jnder og Kirkens Fader; de skreve Lovtaler og Rhythmer til hans Forherligelse, og erindrede ham i deres Bønner, selv paa Grændsen mellem Livet og Døden. Da Abbeden af St. Martin laae paa sit Yderste, bekymrede han sig for Carl, og da hans Søner bade ham, hellere at tænke paa sin egen Siæls Frelse, svarede han: „I Sandhed! en saa god Fyrste bør vi selv i det sidste Dieblit være bekymrede for; hans Fred er Kirkens Fred, og hans Ulykke er Kirkens Ulykke.“ — Naar vi læse disse og flere Træk forekommer det os, som vi havde knud den Helliges Historie for os; og det kan ikke undgaae vort Blik, at Grev Carl var en Fyrste, der baade lignede sin Fader deri, at han havde Anlæg til krigerisk Tapperhed og Daadskraft og til en duelig, retfærdig og menneskefiærlig Regents Virksomhed; men lod disse Egenstaber slappes, eller tage en undertiden for ham selv og Staten skadelig Retning, ved en umandig og for vidt dreven Pietet mod Geistligheden og

Eftergivenesshed for Hierarchiet — Egenstaber, som maastee heller ikke altid, hvor det kom an paa Kirkens Fordeel, have holdt Carl inden for den strenge Retsfærdigheds Grændser. En Hovedforskiel i Omstændighederne var, at Kong Knud gjorde en stor Deel af Almuens, hans Søn derimod enkelte mægtige Adelsmænd til sine Fiender.

Carl blev nu ogsaa, som hans Forgænger, Grev Balduin, indviklet i den vidtløftige normanniske Krig. Den unge Vilhelm Eito, Søn af Hertug Robert, der alt tidligere havde søgt Tilflugt i Flandern, havde endnu ikke erholdt sin Fædrenes arv; og den franske Konge havde endnu ikke opgivet Haabet om at ydmyge sin overmægtige normanniske Vasal. Da Kong Ludvig i August 1119 havde lidt et Nederlag ved Brenneville, maatte han igien opbyde sine Vasallers Understøttelse og blandt disse navnlig Greven af Flanderns. Carl rykkede mod Byen Chartres, og kun ved Geistlighedens Forbøn skaanedes den for at opbrændes. Greven fik Befaling af Kongen at trække Hæren tilbage, og i Begyndelsen af det næste Aar blev et Forlig sluttet. Dog blev det kun af kort Varighed. Den engelske Kong Henrik ægtede den skønne Adelskone, en Datter af Hertug Gotsfred af Lowen og en Stivdatter af Clementia — hvilket var Grund nok til at frembringe et spændt Forhold mellem ham og Carl; hertil kom, at Kongen negtede at overgive Mathilde, en Datter af Balduin, der var gift med den nylig omkomne engelske Thronarving Vilhelm Atheling, de. Godser, der vare hende udlagte som Enke. Da derfor Mathilde, en Datter af den engelske Kong Henrik I., gift med den tydske Keiser Henrik den 5te, ved denne Tid vilde besøge sin Fader i England, saa afflog Carl hende at reise den almindelige og korteste Vejiennem Flandern. Men det er forresten uvist, om Carl deeltog i den Coalition, som Fulco og flere normanniske Vasaller stode i Begreb med at danne mod Henrik. I ethvert Tilfælde modtog han samtidigen et Tilbud, der aabnede ham en vid Udsigt, og vel kunde give en ung, religiøs og ærefærdig Fyrste Anledning til Overveielse. De Christne i Jerusalem tilbød ham nemlig Kronen i det hellige Land, hvortil rimeligviis hans forudsøgte Bedrifter, da han kæmpede mod Troens Fiender, og

Rygtet om hans Fromhed og Hengivenhed for Kirken, have ledet dem.

Den krigeriske og dristige turkomanniske Høvding, Baluk Gazi, havde fanget Balduin den Anden af Jerusalem, da denne altfor tryk foretog sig en Reise ind i Landet hiinsides Euphrat, og sorgløs vandrede om med nogle faa Riddere ved Ursach (den 8de April 1123). Ikke alene de to vigtigste Lehnssyrstendommer, Antiochia ved Dronedes og Edessa ved Euphrat, vare saaledes uden Styrer, men ogsaa Hovedriget selv; en ægyptisk Flaade truede Kysterne; Udsigterne til Balduins Befrielse vare svage, og ingen Tanke naturligere end den om et nyt Kongevalg. Vel gjorde Balduin et Forsøg paa at flygte; men det mislykkedes. Rigsforstanderen Eustach Grenier døde; efter fælles Overlæg sendte derfor Korsridderne Breve til Grev Carl af Flandern, og bade ham om at komme til Jerusalem og modtage Riget Judæa og det catholske Kongeriges Krone i den hellige Stad. Rimeligviis affendtes dette Gesandtstak i August eller September 1123 til Flandern, forend den venetianske Flaades Ankomst under Dogen Dominico Michæle. Men da Grev Carl fandt, at hans Nærværelse i Flandern var uundværlig, afflog han den tilbudne Vre. Imidlertid var den normanniske Feide udbrudt, hvilken Carl ikke uvirksom kunde see paa; thi det kunde ikke være ham ligegyldigt, hvis Kong Henriks Magt blev altfor overveiende paa denne Side Canalen. Da derfor Kongen i Slaget ved Bourg-Leroude 1124 fangede næsten alle sine mange Fiender, begav Carl sig til Rouen, og talte med Dristighed til Forsvar for de fangne Riddere imod Henriks barbariske Haardhed. „Konge,“ sagde han, „Du gjør en uhort Gierning, dersom Du straffer Krigsmænd, der ere fangne i Kampen under deres Herres Banner, med Tabet af Lemmer og Førlighed.“ Hans Ord frugtede Intet, og han besluttede derfor at give dem Kraft med Sværdet. Kong Ludvig af Frankrige erklærede sig nu aabenbart imod Henrik, og stillede Wilhelm Clito, der havde ægtet Fulcos yngre Datter Sibylle, som en Bevægelsesmand i de fangne normanniske Ridderses Plads. Men Henrik vidste at skaffe Frankrige en anden Fiende i den tydske Keiser, der lavede

sig til at angribe Rheims. Da reiste næsten alle Ludvigs Bæfaller sig; iblandt Rigets Lehnsmænd indtog Grev Carl en af de første Pladser, og fik nu Anledning til at vise sin Magt. Han alene skal nemlig, i Følge et samtidigt Dienvidne, have stillet titusende væbnede Mænd i Marken. For denne samlede store Magt trak Keiseren sig tilbage, og hans uventede Død det næste Foraar 1125 ledede til en ligesaa uventet Fred mellem Frankrige og England.

Carls store Rustninger bleve saaledes overflødige, uagtet der kort derpaa tilbød sig en Leilighed for ham til at bruge sin Magt, hvis han havde villet benytte den. Keiservalget i Tydskland fremkaldte de gamle Stridigheder; det vakkede imellem Hohenstauferne og Lothar af Sachsen. Carls troværdige og samtidige Biograph fortæller os, at de Bifere iblandt Geistligheden og Folket i Tydskland søgte en Herre, som var ædel af Byrd og af Sind, og derfor fattede de den Beslutning, at tilbyde Grev Carl af Flandern den tydske Krone. Galbert fortæller endvidere, at Erkebisp Frederik af Cöln og Grev Gotsfred af Namur bleve sendte til ham, for paa hele Geistlighedens og Folkets Begne at bede og besværges ham at ville modtage den keiserlige Værdighed. Hvorfor de tydske Annalister paa en enkelt nær (Biskop Otto af Frisingen) ikke omtale denne Begivenhed, tilskriver vor Forf. den Grund, at da Sagen kun var og blev et Project, er det vel tænkeligt, at nogle Kronikere have været uvidende om den, og at Andre ikke have agtet den Dmtale værd. Carl vilde nemlig ikke indlade sig paa det giorte Forslag. Marsagerne til at han afflog den ham tilbudne Krone, vare deels, at den ikke kunde vindes uden Strid; men især de Farer og Elendigheder, der truede hans eget Land. Den overordentlig strenge og langvarige Vinter 1124-25, og den paafølgende kolde, regnfulde Sommer medførte en stor Misvært, der strakte sig over Nederlandene, Danmark, Tydskland, og en stor Deel af Frankrige. Denne Misvært medførte en frygtelig Hungersnød, der fornemmelig i det følgende Aar 1126 steg til en saadan Grad, at der i adskillige Egne aldeles intet Brød var at erholde, og at Folket endog i Fasten maatte til-

fredsfulde sin Hunger i Kiødspiser, naar det kun havde disse. Sygdomme rasede og Folket døde i Høbetal.

Alle samtidige Kronikere stemme overeens i, at Carl saavel ved sit personlige Exempel, som ved sine fyrstelige Anordninger ved denne Leilighed viste sig som en Fader for sit Folk. Paa sine egne Gaarde lod han indlægge hundrede Fattige, der daglig bleve underholdte; han nedsatte Omkostningerne ved sit Taffel saameget, at 113 Mennesker daglig kunde forses af det Besparede; han uddeelte sine Gaver saa rigeligt, at han paa en Dag i Ypern gav en Almisse af 7800 Brød. Landmændene eftergav han en stor Deel af de aarlige Statter, og han befalede, at de i dette Aar skulde besaae Halvdelen af de Aagre, som ellers vare udlagte til Kornavl, med Urter og Bønner, der kunde modnes tidligere end Kornet og give en Afgrøde, som kunde dække en Deel af det forrige Aars flette Høst. Han gav Bagerne og Wiinhandlerne saadanne Anordninger, at de Fattige lettere kunde tilfredsstille deres daglige Fornødenheder, og forbød ei alene al overflødig Drif, men endog at brygge Al i nogen betydelig Mængde, i det han sagde: at det var bedre, at de Rige drak Vand, end at de Fattige skulde døe af Hunger. Den Berømmelse, som Grev Carl høstede af denne sin Menneskeiærlighed, udbredte sig selv til fiernere Egne, og vedligeholdte sig længe efter hans Død i Folkets taknemmelige Erindring, og gamle Folkesagn, som senere Kronikere have bevaret os, have ophøiet og udmalet hans Fortienester med poetisk Aand.

Men uagtet sin milde og menneskeiærliche Tænkemaade, regierede dog Grev Carl, ogsaa heri ikke ulig sin Fader, med stor Myndighed, straffede strengt begangne Forbrydelser, og opretholdt med Kraft den offentlige Rolighed; den balduiniske Landfred i Flandern (de heerlycke Vrede), paa hvis Drettelse ved en Landdag i Ypern, eller i Arras [Warnkönig] Carl uden Tvivl har havt en vigtig Indflydelse, have vi ovenfor omtalt. Ved den blev bl. a. fastsat: at Ingen ved Nattetid maatte gjøre Indbrud i en Andens Huus; Ingen sætte Ild paa eller true med Brandstiftelse, under Dødsstraf; Ingen føre Vaaben, uden Grevens Føgeber, Slots herrer og andre Tjenere; den,

som dræbte eller saarede en Anden, skulde, i begge Tilfælde, straffes efter Giengjeldsretten, naar det ikke ved Ordalier kunde bevises at være skeet af Nødværge; o. s. v. Strax efter sin Regieringstiltrædelse lod Carl denne Fred edelig bekræfte af de store Vasaller, og satte den ved Geistlighedens Hielp i en saadan Anseelse, at mange af dens Bestemmelser senere gik over i Flanderns gamle Landretter. Frugten af denne indvortes Rolighed udeblev heller ikke; i Carls fjerde Regieringsaar, sigede de gamle Kroniker, blomstrede hele Landet, Alt vandt et smilende Udseende, og Alle nød den Sikkerhed og Lykke, som Fred og Retfærdighed udbredte. Carl troede nu at kunne gaae videre ad denne Vej; han lod derfor den Befaling udgaae, at Ingen i Fredstid maatte begive sig paa Torvet i de befæstede Slotte, eller til Thingstederne, med Bue, Pile eller noget Slags Vaaben, under Straf af at tugtes med selve de Vaaben, som de ulovligen bære. Med Kraft vidste han at sætte denne sin Villie igiennem, saa at Folket boiede sig under Lovene og lod dets Stridigheder afgjøre ved Lov og Dom. De vilde Kystboere i det vestlige Flandern, der havde for Skik ved deres indbyrdes blodige Tvistigheder at antænde Bauner for at ethvert Parti kunde kalde sine Hjelpere til sig, ophørte med denne Skik paa hans Forbud; hvorved han gjorde Ende paa de Blodsudgydelser, der hørte til Dagens Orden blandt disse vilde og forvovne Mennesker. Han befalede endvidere, at den Anklagede skulde møde for Retten og der lovligten føre sin Sag. Folket, og især Geistligheden kunde ikke Andet end være tilfreds med ham; men de mægtige og urolige Vasaller ansaae hine Love for et Indgreb i deres Rettigheder. De hadede Greven og begyndte snart at lægge forræderiske Planer imod ham.

Blandt disse Store var ingen ham mere fiendt end den rige og mægtige Frembalbinske Slægt. Ved skændige Forbrydelser og allehaande Rænker havde denne Families Stamfader, der var af ringe Herkomst, og efter Nogle endog af Trællecæt, under Grev Balduin V. (1034—1067) vidst at hæve sig til de høieste Væresposter i Flandern, og at erhverve sig betydelige Rigdomme. Paa Carls Tid var Bertulf Hovedet for denne Slægt. Som Provst ved St. Donatians-Kirken

i Brügge var han tillige Erkecapellan hos Greven, Cantøler af Flandern og Seglbevarer. Andre Medlemmer af Familien eiede betydelige Jordegodsfer. Hovmod og raa despotisk Vilkaarlighed karakteriserede hele denne Slægt. Der var Intet, som Provst Bertulf frygtede saa meget for, som en Undersøgelse af Familiens Herkomst, og ved at bortgifte sine Brodres Døtre til de anseeligste Familier i Landet, søgte han at hæve sit Huses Værdighed til lige Rang med disse. Carl hadede denne mægtige Slægt; men vovede ikke ligefrem at bryde med den, skiondt den ved saamange Leiligheder stod hans Planer imod. Men da Hungerensnøden var forbi, begyndte han at foretage Undersøgelser om, hvilke der vare af Ridderslægt, hvilke der vare af fri undersaatlig Byrd, og hvilke der vare trælbaarne; hans Benner vidste meget vel, hvorhen han sigtede, og behøvede kun en Anledning for at komme hans vanskelige skulte Anslag imøde.

En Udfordring af en Ridder, der havde ægtet en Broderdatter af Provst Bertulf, til En af Grevens Følge, frembød denne Anledning; thi den Udfordrede negtede at give sin Modstander Dpreisning, fordi han havde ægtet en Pige af ufri Stand. Provst Bertulf blev rasende over, at man turde regne hans Slægt til Trælleæt, paastod, at Bestyldningen var falsk, yttrede sin Mistanke, at Greven selv havde foranlediget denne ærefrænkende Sag, og gjorde sig til af, at denne Carl fra Danmark („iste Carolus de Dacia“) kunde takke ham for, at han var Greve; i det han derhos bebreidede ham stammelig Utafnemmelighed. Ikke ganske ugrundede, mener endog vor Fors., vare disse Udsagn af Bertulf. (S. 68.) Striden henvistes imidlertid til Afgjørelse ad Lovens Bei, og Dommen faldt, at hiin Riddersfrue, Provstens Broderdatter, ved tolv Mænds Vidnesbyrd skulde godtgjøre sin fribaarne eller adelige Herkomst. Gemytterne paa begge Sider bragtes endmere i Oprør, da Provstens Broder søn, Burchard, af en ubetydelig Grund begyndte en blodig Feide med en vis Ridder Thantmar van Straten, der var Carls Ben. Denne indvortes Forvirring tiltog i Carls Fraværelse i Julii Maaned 1126, da han med tohundrede Riddere maatte følge Kong Ludvig af Frankrige paa et Tog mod Greven

af Auvergne. Bertulf ophidsede Grev Carls Fiender; Burchard ødelagde Egnen omkring Straten med Ild og Sværd; ja Provsten sendte ham endog Vaaben til hans Ødelæggelses Værk, modtog sine Brodersønner med 500 Ryttere og utallige Fodfolk i sit Kloster, da de kom fra et blodigt Slag med Thantmar, og lønede deres Misgierninger ved et rigeligt Maaltid i Brodrenes Refectorium. Til denne Forvirring var endog nær kommen en Strid med den tydske Keiser om den af Carl udfatte Hyltingsed, i Anledning af nogle Landstrækninger, der 1057 ved Balduin den Frommes Forlig med Keiseren vare afstaaede til Flandern; men Carl affendte strax Gesandter til Tydskland, og Hyltingen bestemtes at skulle skee førstkommende St. Hansdag i Antwerpen. Banfeligere var det at bilægge Striden med Burchard, der paa den voldsomste Maade havde brudt Landefreden. Efterat Sagen var overveiet i et af Grevens sammenkaldt Raad, besluttede han først at tage de anrettede Ødelæggelser i Diesyn, og derpaa selv at bestemme Straffens Haardhed efter Brodens Størrelse. Uagtet han ikke var uvidende om de Farer, han gik imøde (thi Burchard lagde ikke Stiul paa sine Anslag imod Grevens Liv), blev han dog fast i sin Beslutning. Paa sine Benners Advarsler svarede han: „Jeg vil gaae derhen, og jeg skal gaae trygt under Guds Beskiermelse; er det min Lod at skulle miste Livet, saa er det dog ikke saa farligt at døe, som det er herligt at døe for Retfærdighed.“ Ja, det syntes som om han vilde giøre sig fortrolig med Tanken om Døden, og styrke sig ved Haabet om en Martyrkrands, liig den, hans Fader havde vundet; thi da Provsten ved Capellet i Ypern om Alsteneu søgte Beskyttelse hos ham imod nogle af de verbøslige Store, trostede han dem vel dermed, at Ingen skulde vove at krænke dem saalænge han levede; men tilføiede dog, ligesom i en Auelse af det, der forestod ham selv, disse Ord: „Traf det sig alligevel, at I skulde opoffre Livet for Sandhedens Skyld, hvad var da vel hæderligere end en saadan Død? hvad er herligere end Martyrkronen?“ — Da han den følgende Dag kom til den Egn, der havde været Skuepladsen for Burchards Voldsomheder, og her fandt Huse afbrændte og nedrevne, Altting ødelagt, og Beboerne berøvede Alt,

indtil Livets første Fornødenheder: vortes han dybt af Medlid-
denhed, og forkyndte sin Willie, at straffe Boldsmændene paa
det haardeste. Han drog imod Burchards Gaard, som laae
i Nærheden, og afbrændte eller nedrev den lige til Grunden.
Han fordrøede endvidere, at Burchard skulde erstatte den Sta-
de, som hans Røverier havde forarsaget, og at hele Familien
skulde vende tilbage til dens virkelige Stand. Da Frembaldis-
nerne overbevistes om Carls uboielige Willie, sammensvore de
sig med deres ivrigste Tilhængere, og Carls Død blev besluttet,
som den eneste Udvei til at redde Familien fra Skiendsfel. De
Sammensvorne holdt to Møder; det ene hos Provsten, hvor
dennes tre Brødre og nogle andre Adelige vare samlede; et
andet om Natten hos Burchardt, hvor man blev enig om Ud-
slaget. Carl skal forgieves have modtaget Advarsel om den
Fare, hvori hans Liv svævede. Dagen, paa hvilken Mordet
skulde udføres, var bestemt til Onsdagen den 2. Martz 1127.
Denne oprandt saa mørk og taaget, at man neppe kunde see en
Spydlængde for sig. Greven begyndte, som sædvanligt, sin Dag
med fromme Dvelfer, og med at uddele Almisser; i Dagbræk-
ningen begav han sig til Donatianskirken, ledsaget af flere Rid-
dere. Imedens Præstefabet ved Morgengry istemte den am-
brosianske Lovsang: „O store Gud! vi prise Dig!“ fordeelte
Grevens Følge sig omkring i Bedestolene og Klosterets Hospitier;
men han selv steg op til et høiere Sted i Kirken, et „Solarium“
eller et Slags Pulpitur, og knælede der i Andagt for et Alter,
imedens hans Capellaner og Klerker hilsede den frembrydende
Sol med en Takkesang. Carl bad længe, og uddeelte under
Bonnen af de Penge, som hans Capellan efter Sædvane havde
lagt foran ham. I brændende Iver faldt han paa sit Ansigt
til Gulvet, og begyndte at synge de syv Poenitentsepsalmer til
siné Synders Forlabelse. Allerede havde Choret istemmet den
tredivte Hora, Responsum var fuldendt, Pater Noster var be-
det; og Carl havde med hoi Røst tre Gange gientaget den
50de Davids-Psalme eller den fjerde Poenitentsepsalme: da stod
Burchard bag ved ham med det dragne Sværd. De Sam-
mensvorne havde hemmelig sneget sig op paa Solarium, og be-
sat begge dets Udgange, for at ingen af deres Dffere skulde

undfjæ; men Burchard selv med sex Drabanter nærmede sig Greven. Han saae Carl i dyb Andagt liggende for Alteret paa en Skammel, og i Færd med under Bønnen at give Almisse til en fattig Kone, der var traadt hen til ham. Med koldt beregnende Overlæg, og uden Høielse for Stedets Hellighed, berørte han først sagte den boiede Greve, for at bringe ham til at forandre sin Stilling; og i det samme Dieblis, da Carl løftede sit Hoved op og vendte det imod Morderen, førte Burchard det dræbende Hug med en saadan Kraft, at den Myrdedes Hjerne sprøitede ud over Kirkegulvet. De øvrige Sammensvorne styrte som glubende Dyr over Carls Legeme, for at fuldende Mordet; men Burchards eneste Hug havde gjort deres Forbrydelse overflødig. De Sammensvorne vendte sig da flux mod Grevens Benner og Ledføgere, af hvilke Nogle bleve dræbte eller haardt saarede; Andre fangne; Nogle indhentede paa deres Flugt og ihjelslagne. Provst Bertulf reddede imidlertid de Fangnes Liv ved sine Forestillinger; han vilde synes, ikke at have været Deeltager i Mordplanen, lod de myrdede Fornemmes Liig overgive til deres Slægtninge, og tillod at Greve Carls Liig blev hensat paa en Baare midt i Choret, med tændte Børlys og grædende Sørgqvinder, efter Tidens Skik. Siden, for at ikke Synet af den myrdede Fyrstes Liig skulde ophidse Folket, aftalte han med Abbeden for et Kloster i Gent, at denne skulde afhente det.

Den tredje Afdeling af Forfatterens Skildring (p. 90—120) udvikler Følgerne af Carls Død, hans Hellighed og festlige Erindring i Kirken og blandt Folket. „Det er ikke Dødsmaaden, men Årsagen til Døden, der skaber en Martyr. Carl den Danske var ikke alene myrdet i en Kirke under Almisse og Bøn; men var tillige myrdet for sin Retfærdigheds Skyld.“ Bertulfs vel overlagte Hensigt opnaaedes derfor ikke. Klerkene satte sig med Magt imod Ligets Bortførelse fra Brügge, oprørte Folket til at yde dem Bistand, og bragte Liget i Sikkerhed til de høiere Steder i Kirken. Da, fortælles der, skeete det Mirakel, at en Dreng, der var Krøbling og længe havde modtaget Almisser af Grevens Haand, da han slæbte sig hen til Liget og vædede sig med sin myrdede Belgiorers friske Blod,

pludselig blev fuldkommen helbredet, stod op og prisede Gud. Nu var det afgjort: Carl var en hellig Martyr. Klokkernes Lyd forkyndte dette Evangelium for den hele Stad. Provsten kunde ikke hindre eller standse Folkets stormende Begeistring. Han maatte følge den rivende Strom, tillade Ligets festlige Begravelse (D. Ate Marti) og selv deeltage i Høitideligheden. Carls Mordere forfulgtes ikke allene med Kirkens Ban; men hans Kæmmerer Gervasius van Praet optraadte aabenlyst som hans Hævner med væbnet Magt imod Crembaldinerne. En Kamp paa Liv og Død opstod imellem begge Partier. Otte Dage efter Carls Død var Gervasius allerede Herre over Staden Brügge; nogle Dage længer holdt Castellet sig; og endelig kastede Burchard og hans Brødre sig ind i St. Donatians-Kirken, som han i Forveien ved Befæstning og samlede Levnetsmidler havde gjort til sit sidste Tilflugtssted. Med stor Tapperhed og Udholdenhed forsvarede Burchard og hans Partie i fire Uger deels Kirketaarnet, og deels det ophoiede Chor eller Pulpitur, (Solarium) hvor Carl lig var bisat i en Sarkophag. Imidlertid havde flere Beilere viist sig til Flaanders Grevekroner; Lehnsherren, Kong Ludvig af Frankrige, drev det igiennem, at Wilhelm Elito af Normandiet valgtes til Greve den 30te Marti. Nogle af Grev Carls Mordere, og deriblandt Burchards Brødre, vare i denne Mellemtid flygtede fra Kirken; men bleve grebne og henrettede. Burchard selv lykkedes det at undkomme. Efter Wilhelms Valg begyndte Beleirernes Angreb paa Kirken atter med fornyet Kraft under Kong Ludvigs Nærværelse. Ved Anvendelse af en stor Muurbækker stormedes omsider først Choret eller Solariet; endnu nogle Dage forsvaredes Taarnet; endelig overgave de Sammensvorne sig den 19de April; 27 Mand var den hele Levning af Besætningen og af Crembaldinernes nyligen saa frygtelige Magt. — Beskrivelsen over denne Beleiring og dens Slagscener i Kirken giver adskillige Anledninger til Sammenligning imellem dette Angreb paa Grev Carls Mordere, og Angrebet paa St. Albani Kirke i Odense, hvor Knud den Hellige faldt med en Deel af hans lille Skare af tappre Forsvarere. Men hvilken Forstiel paa denne lille, maaskee træbyggede Kirke i

Odense, og Kirken i Brügge, der kunde udholde 4 Ugers Besiekring! — Faa Dage efter Indtagelsen foregik den høitidelige Opførelse og Skrinlæggelse af Grev Carls Liig. Jertegn manglede heller ikke ved denne Leilighed; og man kommer her, ved Fortællingen om hvad der foregik ved Sonnens Levninger, atter til at tænke paa Faderen. Efter tre Dages Forløb, og under store Høitideligheder, som ogsaa Kong Ludvig bivaanede, blev Liget nedlagt i Graven i St. Donatiani Kirke. Men mange blodige Voldsomheder, grusomme Henrettelser af de fangne Sammensvoorne, ubarmhertige Forfølgelser af det styrkede Parti, Proscriptioner af flere hundrede flanderste Borgere, Plyndring og Udælgelse af deres Huse og Eiendomme, indvortes Stridigheder imellem Stæderne og Adelen, Oprør og Partikamp mod den valgte Grev Wilhelm, som den 27de Juli 1128 faldt i Striden mod sin Medbeiler og Eftermand Grev Diderik af Elsas: vare de ulykkelige Følger af Carls Mord. Andre Følger, som disse Begivenheder havde i den flanderste Statsret og Landets hele Forfatning, maa man læse hos Forfatteren selv (S. 110—12). 3 Aarhundreder vedblev dog „den gode Greves,“ „den danske Carl“ Minde at leve hos det flanderste Folk. Hans Gæmtilhed, hans Retfærdighed, hans Hellighed, hans Martyrium, de frygtelige Scener ved hans blodige Død og de blivende Følger af denne — Alt bevirkede, at end ikke de stormende Omvæltninger, som Nederlandene, fremfor de fleste andre Lande i Europa, have gennemgaaet, have kunnet udlette Carls Erindring. Medens Fortællingen om ham gik fra Mund til Mund, modtog den ved Folkelivets Poesie saamange Tilfættninger og Udsmykkelser, at den sande Historie ofte meget ukiendelig bliver i Baggrunden. Biskoppen i Brügge, Carl Philip de Rodoan, der havde gjort Carl den Danske (som dog aldrig blev canoniseret) til sin udvalgte Patron, lod hans Skrin pryde med et Dvertræk af rød Silke, og opsatte paa Alteret i hans Gravcapel den 23de Febr. 1606. Tillige udvirkede han den Bestemmelse, at der stedse for Fremtiden, saaledes som hidtil havde været Skik paa Martyrdagen, den 2den Marts, skulde holdes en høitidelig Messe over den hellige Trefoldighed til Carls Erindring. Virkelig

gientoges disse kirkelige Høitideligheder lige til 1794. Men i dette Aar blev Donatianskirken i Revolutionsstormen ødelagt; dog reddedes Helgenstrinet, og fløttedes til Kirken St. Sauveur. *)

6. Bemærkninger over Alheden og dens Colonier, af Fr. C. Carstens, Præst paa Colonien. Viborg, 1839. 137 S. 8.

Saa steldent det er, i de sildigere Aar, da denne en Tid temmelig yndede Deel af vor Literatur finder saa Dyrkere, at see den beriget med et egentlig topographisk Skrift af nogen Fuldstændighed: saa meget mere maa det interessere os, at møde en Forfatter, der med Kyndighed har behandlet en til dette Fag hørende Materie; og endskiondt det foreliggende Skrift ikke vedrører en saadan Egn af Landet, hvis Beskrivelse kunde yde noget Bidrag til ældre Tidens Historie og Forsatning, eller til den danske Folkesildring: saa har det derimod en eendommelig Interesse ved at sildre den sildigste, overhovedet i den nyere Tid (efter Christian II.) eneste egentlige Colonisation, som har fundet Sted i Danmark. Den overalt i Landet nofsom navnkundige jydse Alhede er overhovedet dog saa lidt bekjendt, hvad dens Naturbestaffenhed, Agerdyrkning og Indbyggernes Tilstand angaaer; de her vedrorte Omstændigheder ligge vor Tid saa nær, og staae i Forbindelse med saamange Lands- og stats-oeconomiske Materier, Sylland vedkommende: at et Skrift som dette bør og maa vinde Dymærksomhed, saavel hos Historikeren og Statistikerens, som hos vedkommende Embedsmænd og Auctoriteter.

Skriftets første Afdeling (S. 1—44) er den egentlig historiske. Her berettes, efterat først Alhedens naturlige Beskaf-

*) Denne Kirke afbrændte, i Folge Vereining i Tidenderne, i Sommeren 1839. Dog skulle de fleste gamle Malerier være reddede; om ogsaa Carls Helgenstrin og det gamle Billede der skulde forestille ham — vides ikke.